

Barndomsminnen från tiden på «Värtan»

Jag tror jag var någonstans mellan nio och tio år då vi flyttade till Värtahemmet. Pappa Johan och mamma Ruth hade fått ansvaret för Värtahemmet, en institution för försöksutskrivna från missbruksinstitutioner och mentalvård om jag minns rätt.

Huvudbyggnaden var en före detta restaurangverksamhet utan alkoholrättigheter. Det hade visat sig att en alkoholfri restaurang för sjömännen och hamnarbetarna inte var en speciellt lönsam verksamhet och efter hand fick Frälsningsarmén ta över byggnaderna.

I huvudbyggnaden fanns det en lägenhet, två olika matsalar, kök och tio rum för "gubbarna", som gästerna allmänt kallades. Efterhand avdelade man i ett hörn av den stora matsalen till en bokbindarverkstad.

När vi flyttade dit fanns det en enorm barack med jordgolv på tomten. I baracken fanns den enda butiken som "Myrorna" hade på den tiden, samt en brädgård.

Mellan huvudbyggnaden och baracken fanns några mindre byggnader med ett pannrum, en madrassverkstad och en grisgård.

Vi hade nio grisar om året. Man slaktade tre åt gången så det var slakt tre gånger per år. Lillasyster Pia namngav varje griskull med namnen Jan, Peter och Pia.

Lille Peter fick snabbt lära sig att förstå naturens kretslopp. Det Peter inte åt fick grisarna. De grisar som fick vara med på julslakten serverades sedan på julfesten i form av korvar och julskinka. På så sätt fick Peter tillbaka det som han tidigare inte ätit upp, fast i en ny form. Tänk att vi hade grisar på tomten mitt i Stockholm!

Jag kan dessutom minnas hur man inför julen nackade en höna i storköket och hur den huvudlösa hönan sprang runt i köket innan den förstod att den var död. Detta tror jag att jag var med och upplevde, men det kan också vara så att mamma berättade det för mig så livfullt så att jag såg det framför mig och kommer ihåg den minnesbilden.

På gården fanns det också en stor livsfarlig schäferhund som var bunden vid en löplina utanför sin hundkoja. Schäferhunden skällde skräckinjagande på allt som rörde sig och vi fick stränga förhållningsorder att inte gå nära den farliga hunden. Det förstod jag och min storebror Jan, men lillasyster Pia var inte så många år på den tiden så hon gick till hunden någon av de första dagarna. Då mamma sedan till sin förskräckelse fick

se lilla Pia sitta där vid hunden försökte hon rädda sin lilla dotter. Men gång på gång blev hon jagad på flykten av den argsinta schäferhunden och varje gång han skrämde bort mamma vände han tillbaka och slickade Pia kärleksfullt i ansiktet.

Lika kärleksfull som schäferhunden var inte trädgårdsmästaren. I alla fall inte mot Pia efter att hon låst in honom i garaget en dag. Men han fick skylla sig själv tyckte Pia eftersom han hade sagt att det fanns ormar i rabatterna bara för att Pia inte skulle trampa i dem. Mamma sa att det inte fanns ormar på gården, så trädgårdsmästaren fick sitta i garaget en hel dag.

Bland gästerna på institutionen fanns det en man som hade sin cykel som sin käraste klenod i livet. Vi kan kalla honom för Kalle och han tillhörde de mindre begåvade, men jag har aldrig sett en så välskött cykel som Kalles cykel. Den var blå och hade en svensk vimpel hängande mellan styret och navet på framhjulet. Vi var inte så snälla på den tiden (heller), så vi talade om för Kalle att han måste byta luft i cykelringarna varje dag, för cykeln för inte väl av att köras på begagnad luft. Detta höll Kalle sysselsatt några timmar varje dag.

På den tiden började man i Sverige tala om att lägga om hela trafiken och byta från vänstertrafik till högertrafik. Det var det stora samtalsämnet och det sas att det skulle kunna bli folkomröstning i denna fråga. En dag kom polisen hem med Kalle och hans blå cykel. Problemet var att Kalle hade kört på fel sida av vägen och orsakat en del tumult där han drog fram. Men Kalle hade en helt logisk förklaring till att han körde på fel sida av vägen: "hur ska man kunna rösta om högertrafik om man inte har provat det först?"

Vid den här tiden kom också TV:n. På lördagskvällarna kunde vi åka till farbror Valle på Östermalm och se på hans TV. Det var "*Champion, the wonder horse*" och "*Lassie*" som var favoriterna.

Lagom till fotbolls-VM 1958 tiggde pappa en TV från AGA på Lidingö. Jag satt som klistrad i den lilla matsalen tillsammans med gubbarna och såg alla Sveriges matcher. Sverige gick ända till final och förlorade finalen mot Brasilien med 5-2. På väg till finalen slog Sverige både Tyskland och Frankrike. Det resulterade i att svenska turister nekades att tanka på flera bensinstationer i Tyskland den kommande sommaren. Man ansåg tydligen att det var en fientlig handling att lilla Sverige vågade slå stora Tyskland.

Utanför huvudbyggnaden gick spårvagn nummer tio och det rödbruna Lidingötåget. Lidingötåget hade sin ändstation vid Humlegården. Var tians spårvagn hade sin ändstation vet jag inte, men jag åkte den några år senare varje dag till Valhallavägen där jag gick i skolan. Och om vi skulle åka till Frälsningsarméns sjätte kår på Kungsholmen fick vi byta till fyrans spårvagn vid Valhallavägen.

Verksamheten på Myrorna växte och man öppnade efter en tid en ny butik på Slöjdgatan, i källaren till huset som inhyste både hotellet och den nionde kåren. Ett stort Barracudatält sattes också upp på Gärdet för att rymma den växande begagnatmarknaden.

Under flera år lades planer på att bygga nya byggnader på tomten. Bokbinderiet och madrassverkstaden lades ned och en helt ny byggnad restes för att hysa verkstäderna, tryckeri och snickeri med mera.

Barackerna för Myrorna och grishuset revs och ett nytt modernt Myrorna växte upp med riktiga lastkajer och hissar och utan jordgolv.

Till sist kom den nya byggnaden upp med det nya Värtahemmet, ett imponerande hus i fyra våningar. I femtio år framöver har det sedan bedrivits HVB-hem (Hem för vård och boende) där i Frälsningsarméns regi.

Jag bodde själv där ända fram till 1969 då jag blev "utskriven" och gifte mig med Rut.

Text: Peter Baronowsky

© Foto: Per Anders Thunqvist (PAT) & Privat

Copyright: Frälsningsarméns Arkiv för

www.bootheum.se December 2015

